

T.C. TİCARET BAKANLIĞI

**STRATEJİK TİCARET KONTROLLERİ
BİLGİLENDİRME BROŐÜRÜ**

STRATEJİK TİCARET KONTROLLERİ

Küreselleşme sonucunda büyük artış gösteren ekonomik faaliyetler, dünya ticaret hacmini oldukça yükseltmiş ve bu durum uluslararası toplumun günümüzdeki en önemli güvenlik tehditlerinden biri olan **Kitle İmha Silahları** (KİS) ve bunların yapımında, çalıştırılmasında ve fırlatma sistemlerinde kullanılan malzeme, ekipman ve teknolojinin dünya çapında yayılmasına neden olarak bu silahların yasadışı gruplar tarafından elde edilmesi endişesini artırmıştır.

İşte bu yayılma tehdidi karşısında, söz konusu eşyaların uluslararası ticaretinin kontrolünü sağlayarak yayılmanın önlenmesini amaçlayan denetim mekanizmalarına stratejik ticaret kontrolleri denmektedir.

STRATEJİK EŞYA NEDİR?

- Kitle İmha Silahları
- Konvansiyonel silahlar ve askeri malzemeler
- Fırlatma sistemleri
- Bunların yapımında ve çalıştırılmasında kullanılan çift kullanımlı eşya

Çift kullanımlı eşya hem sivil hem de askeri amaçlı olarak kullanılabilen aşağıdaki eşyalardır:

- Kimyasallar
- Patlayıcılar
- Radyoaktif ve nükleer maddeler
- Metaller, ametaller, alaşımlar
- Endüstriyel makine ve teçhizat
- Elektronik parça ve ekipmanlar
- Ölçme ve test ekipmanları

ÇİFT KULLANIMLI EŞYA ÖRNEKLERİ

ASKERİ KULLANIM

- KİS üretim
- Füze Parçaları
- Biyolojik Silah Üretimi
- Takım tezgahları
- Karbon fiberler
- Dondurarak kurutma ekipmanı

SİVİL KULLANIM

- Çeşitli makinelerin parça ve bileşenlerinin yapımı
- Golf sopaları
- Hazır kahve

BU KONTROLLER NEDEN YAPILYOR?

Ülkemiz, taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) Kararları gereği yasal olarak stratejik ticaret kontrollerini uygulama yükümlülüğü altındadır. Buna ek olarak, yasal olarak bağlayıcı nitelikte olmamakla birlikte çok taraflı ihracat kontrol rejimleri adı verilen uluslararası oluşumlara da taraf olarak bu kontrolleri uygulama taahhütünde bulunulmuştur.

ULUSLARARASI ANLAŞMALAR

Bu çerçevede, taraf olduğumuz başlıca uluslararası anlaşmalar şunlardır;

- Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması
- Biyolojik Silahlar Sözleşmesi
- Kimyasal Silahlar Sözleşmesi
- Lahey Balistik Füze Yayılmasına Karşı Davranış İlkeleri Rehberi
- Silah Ticareti Anlaşması (imzalanmış ancak henüz onaylanmamıştır.)

BMGK KARARLARI

BMGK Kararları, BM üyesi ülkeleri bağlayıcı nitelikte olup devletlere ve devlet dışı unsurlara karşı çeşitli yaptırım ve ambargoları içermektedirler. Bu çerçevede kısmi veya kapsamlı silah ambargosu uygulanan ülkeler; Afganistan, Eritre, İran, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Kuzey Kore, Libya, Orta Afrika Cumhuriyeti, Somali, Sudan, Güney Sudan, Yemen olarak sıralanabilir.

Ayrıca, 1540 sayılı BMGK Kararı nükleer, kimyasal ve biyolojik silahlar ile bunların fırlatma vasıtalarının yayılmasının önlenmesine ilişkin tüm BM üyesi ülkelere, stratejik eşyanın terörist gruplar dahil devlet dışı unsurların eline geçmesini engellemek için ciddi adımlar atmaları konusunda geniş kapsamlı ve yasal bağlayıcılığı olan zorunluluklar yüklemektedir.

ÇOK TARAFLI İHRACAT KONTROL REJİMLERİ

Uluslararası anlaşmaların çift kullanımlı eşyalara ilişkin hükümler içermemesi sebebiyle oluşturulan çok taraflı ihracat kontrol rejimleri kısıtlı sayıda üyeye sahip olup tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmaktadır. Rejimlerin her biri KİS ile ilişkili malzemelerin ihracatına dair ortak yönergeler ve kontrole tabi eşya listeleri içermektedir.

Söz konusu rejimler ve düzenledikleri alanlar şöyledir;

- Nükleer Tedarikçiler Grubu-NTG (nükleer ve nükleer çift-kullanımlı eşyalar)
- Avustralya Grubu-AG (kimyasal ve biyolojik madde, malzeme ve ekipmanlar)
- Füze Teknolojisi Kontrol Rejimi-FTKR (Balistik ve güdümlü füze sistemleri)
- Wassenaar Düzenlemesi-WD (Askeri eşya ve çift kullanımlı eşyalar)

ÜLKEMİZDE STRATEJİK TİCARET KONTROLLERİ

Terörizm ve Kitle İmha Silahlarının yayılmasının tehditkâr boyutunun farkında olan ülkemiz, jeopolitik konumu da dikkate alındığında yayılmanın önlenmesi ve daha güvenli ve istikrarlı bir dünya yaratılmasına yönelik hedefini başarmak doğrultusunda stratejik ticaret kontrollerini yerine getirmekte ve buna yönelik tüm uluslararası çabaları desteklemektedir.

Bu çerçevede, eşyanın gideceği ülke, son kullanım amacı ve son kullanıcısı en önemli değerlendirme kriterleri olarak öne çıkmakta olup BM yaptırımlarına tabi ülkelerin yanı sıra ulusal ve uluslararası güvenlik açısından risk teşkil ettiği değerlendirilen ülkelere yapılacak sevkiyatlarda azami hassasiyet gösterilmektedir.

LİSANS/ÖN İZİN MERCİLERİ

Stratejik eşyanın ticaretini yapmak isteyenlerin öncelikle ilgili kurumdan izin alması gerekmekte olup izin alınmadığı tespit edilen durumlarda firmalarımızın hem işlemleri uzamakta hem de cezai yaptırımlarla karşılaşılabilir.

Eşya türüne göre izin başvurusunda bulunulması gereken ve bilgi alınabilecek kurumlar aşağıda gösterilmiştir:

Milli Savunma Bakanlığı	Ticaret Bakanlığı (İhracat Genel Müdürlüğü)	Türkiye Atom Enerjisi Kurumu	Tarım ve Orman Bakanlığı
Askeri eşya	AG Kimyasal Prekürsörler Çift kullanımlı malzeme ve ekipmanlar (sivil)	Nükleer ve Nükleer çift kullanımlı eşya	AG İnsan, Hayvan ve Bitki Patojenleri

UYGULAMA

Stratejik eşyaların izin alınmaksızın transferinin engellenebilmesi için gerekli kontroller gümrük idarelerince yerine getirilmekte olup bir eşyanın stratejik olmasından şüphe duyulması halinde konu hakkında Bakanlığımız Gümrükler Genel Müdürlüğü aracılığıyla Dışişleri Bakanlığı ile birlikte eşyanın türüne göre yukarıda belirtilen kurumlardan görüş istenmektedir. Bu aşamada, eşyaya ilişkin teknik özellikler ile (katalog, kullanım kılavuzu vb.) gönderici ve alıcı bilgilerini gösteren belgelerin Bakanlığımıza iletilmesi konunun en kısa zamanda çözüme kavuşturulması bakımından büyük önem taşımaktadır.

TAVSİYELER

Stratejik eşya ticareti yapan firmalarımızın ülkemizin uluslararası yükümlülükleri çerçevesinde yapılması zorunlu olan stratejik ticaret kontrollerinin uluslararası arenada güvenli ticaret için referans olarak alınan önemli bir kriter olduğunu ve bu sebeple uzun vadede ihracatı artırıcı bir etki göstereceğini anlamaları gerekmektedir. Bu çerçevede, ticaret bağlantılarını yaparken alıcı pazarları her yönüyle iyi analiz etmelerinin yanı sıra ulusal gereklilikleri de bilmelerinin her açıdan yararlı olacağı düşünülmektedir.

İLETİŞİM

T.C. TİCARET BAKANLIĞI
GÜMRÜKLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ESKİŞEHİR YOLU YERLEŞKESİ
Dumlupınar Bulvarı No: 151
Eskişehir Yolu 9. Km. 06530 Çankaya / ANKARA

+90 312 449 10 00 +90 312 449 18 18

www.ggm.ticaret.gov.tr